

Inleiding op de dienst: Verschil maken

In onze vakantie hebben we verschillende musea bezocht en 2 wil ik er graag uitlichten:

- Catherijneconvent: over slavernij en christendom. Het maakt indruk dat met de Bijbel in de hand onderscheid gemaakt wordt tussen de gekleurde en de blanke mens.
- Holocaust-museum: waar je de gevolgen ziet wat het Nazisme heeft aangericht in de joodse wijk in Amsterdam t.t.v. 2^e wereldoorlog.

In beide musea zie je welke gevolgen het kan hebben als er verschil gemaakt wordt tussen mensen: of het nu om kleur gaat of om ras of om religie. Met welk recht?

Geeft de Bijbel daar aanleiding toe?

We lezen uit Genesis 1 over de schepping van de mens op de 6^e dag en Psalm 1 over de mens die lijkt op een boom....

Als we zingen: 'Ga met God en hij zal met je zijn' met wie is God dan? Met ons soort mensen? Protestanten? Blanke westerlingen? Wie hebben we dan voor ogen?

Het is een vraag die tijdens de tentoonstelling in het Catherijneconvent aan de bezoeker gesteld wordt door Gustav Borreman (een gekleurde acteur). Op een heel indringende manier stelt hij vragen aan de bezoeker, waardoor de problematiek van de slavernij toen, nu heel dicht op je huid komt te zitten. Je wordt tot nadenken gezet.

Bij protestanten was er in eerste instantie verzet tegen de slavernij, maar later – toen er toch wel heel veel geld te verdienen viel, vandaar dominee en koopman) werd er een tekst gevonden die het legaliseerde. Die tekst werd gevonden in Genesis 9, waar we lezen over een dronken Noach. Na de zondvloed probeert Noach zijn leven weer op te pakken samen met zijn gezin. Maar hoe doe je dat als alles en iedereen om je heen is verdronken?

Wat een enorm traumatische ervaring moet dat zijn geweest en wordt *noachose* genoemd: een gevoel van mateloze eenzaamheid, verlaten door alles en iedereen wat vertrouwd was. Noach probeert zijn leven weer op te pakken en legt een wijngaard aan; en wordt op een bepaald moment dronken. Hij ging naakt in zijn tent liggen en zo vond zijn jongste zoon Cham hem. Cham vertelt het aan zijn twee broers (Sem en Jafet) en zij gaan beiden achterwaards de tent in met een jas en leggen die over het naakte lichaam van hun vader, waarbij ze niet naar hem kijken en zijn naaktheid dus niet zien.

Noach wordt, na zijn roes uitgeslagen te hebben, wakker en hoort wat Cham heeft gedaan. En dan zegt hij: *Het zal slecht aflopen met Kanaän, de zoon van Cham. Kanaän zal de knecht van zijn familie zijn, de onbelangrijkste knecht.*

Het is deze tekst die aanleiding gegeven heeft om onderscheid te maken tussen de een en de ander. Hoewel de Bijbeltekst helemaal niets zegt over huidskleur of etniciteit wordt het verhaal later gebruikt om te verklaren waarom in het bijzonder zwarte mensen andere volkeren als slaafgemaakten zouden moeten dienen. Cham zou namelijk hun voorvader zijn.

Er wordt verschil gemaakt tussen de blanke en de zwarte mens. Met alle gevolgen van dien.

In het Holocaust-museum zie je de gevolgen, die de verordeningen hebben voor de joden. Was het eerst nog alleen een registratie, waarbij er een J in de identiteitspapieren moet komen te staan, dan een verbod om openbare gelegenheden te bezoeken, het openbaarvervoer-verbod, enz. enz. Elke keer een stapje verder, waardoor een hele bevolkingsgroep apart wordt gezet, gediscrimineerd, en uiteindelijk uitgemoord. Het waren geen mensen meer, maar ongedierte dat uitgeroeid moest worden.

Verskil gemaakt tussen joden en niet-joden. Met alle gevolgen van dien.

Ik heb in de afgelopen periode ook veel gelezen, o.a. het boek 'De omwenteling' van Suzanna Jansen over de eeuw van de vrouw. Over welke plek de vrouw in nam honderd jaar geleden (als huisvrouw zonder rechten), later kwam er de toestemming om door te mogen leren, een baan te zoeken, maar ook weer kwijt raken wanneer er getrouwd werd of wanneer er een kind kwam – hoe langzamerhand er meer gelijkwaardigheid gekomen is wat wij nu (bijna) gewoon vinden.

In Afghanistan mogen de vrouwen hun stem niet laten horen, want dat is alleen voor privégebruik in intieme sfeer met eigen man.

Verskil maken tussen man en vrouw. Met alle gevolgen van dien.

Heeft de Bijbel daar schuld aan?

Als we het scheppingslied goed lezen, dan horen we daarin dat de mens pas op de 6e dag geschapen wordt. Wanneer alles klaar is, is de mens de hekkensluiter. De mens vindt een volledig ingerichte aarde met alles er op en er aan – een paradijs op aarde. Eerst wordt er op de 6^e dag de dieren geschapen – *naar hun aard*. Wilde dieren naar hun aard, vee naar hun aard, wat op aarde schuifelt

naar zijn aard. Er zijn blijkbaar dieren in soorten, zoals er bomen en planten zijn in soorten. En dan komt de mens. Van de mens wordt niet gezegd dat hij geschapen is naar zijn aard. Anders gezegd: er zijn geen soorten mensen. zwarte en blanke, joden en niet-joden, hetero's en homo's. Er is maar één soort mens: de mens geschapen naar Gods beeld, mannelijk en vrouwelijk. Tweezijdig dus.

Er zijn mannen die dat overschreeuwen en zich als macho's gedragen – hun zachte kant wordt overschaduwd en komt in de verdrukking. Omgekeerd worden vrouwen nog vaak gezien als het zwakke geslacht, terwijl menig vrouw haar mannetje staat!

Daar waar verschil gemaakt wordt tussen de één en de ander, zijn de gevolgen niet te over zien. Zo maken we elkaar kapot, omdat er niet wordt geluisterd naar elkaar, we elkaar niet als medemens zien, en er een onverschilligheid ontstaat naar die ander.

Daar waar mensen worden buitengesloten, maken we hen tot paria's, aangeschoten wild.

Noemen we hen ook nog illegalen: hun bestaan is onwettig, ze mogen er niet zijn.

Volgens mij staat het haaks op wat de Bijbel ons wil leren: dat in elk mens iets van God te herkennen valt.

Dus als we zingen: 'Ga met God en hij zal met je zijn' geldt dat voor alle mensen.

Niemand uitgezonderd.

Maar er valt nog meer over de mens te lezen in de Bijbel.

In Psalm 1 lezen we dat de mens is als een boom, geplant aan stromend water.

Zoals bij een boom de vruchten het doel zijn, zo moet ook ieder mens ervan doordrongen zijn dat de hoofdreden van zijn verblijf hier op aarde is om voor een ander vruchten af te werpen, van betekenis te zijn voor de medemens, voor de samenleving.

De boom is geplant aan stromend water en zal daar altijd blijven staan.

Nu gaat de vergelijking mank, denk je, want wij kunnen verhuizen. Een boom die blijft echter staan waar hij zich heeft ontwikkeld van een piepklein zaadje tot een kanjer van een boom.

Iedereen kan zien vanwaar hij zijn kracht heeft gekregen en nog steeds ontvangt. Zo moet een mens een boom zijn en voortdurend bewust zijn van zijn oorsprong: de scheppende kracht van de Eeuwige. Als een mens zo leeft, als hij ervan doordrongen is dat hij een boom is, dan kan hij heerlijke en gezonde vruchten afwerpen. Positief bijdragen aan de brede samenleving.

Maar wat als de grond waarop de boom gedijt zwaar verontreinigd is? Als er zich in zijn grond giftige stoffen bevinden? De kans dat de vruchten dan ook buitengewoon ongezond zijn, is dan volop aanwezig. De mens is een boom. Een boom wordt gevoed en blijft verbonden met de bodem van waaruit hij is ontstaan. Als die bodem zwaar verontreinigd is door schadelijke en ziekelijke vervuiling, dan zijn giftige vruchten het resultaat. Dan kan het maar zo zijn dat anti-semitisme, anti-islamisme, homohaar of welke vorm van verschil maken ook, de samenleving kan vergiften en bederven.

Ook hier gaat het om een klimaat-vervuiling, waar tegen we in opstand moeten komen. Wij kunnen het verschil maken door op te staan tegen elke vorm van uitsluiting, omdat elk mens beeldrager van God is. Aan de vruchten herkennen we de boom: aan jouw en mijn daden, aan manier van mens-zijn, is de Bron te herkennen.

We zingen straks *Ga met God en hij zal met je zijn* – met wie is God dan??

Laten we ons bewust zijn van wat we zingen...